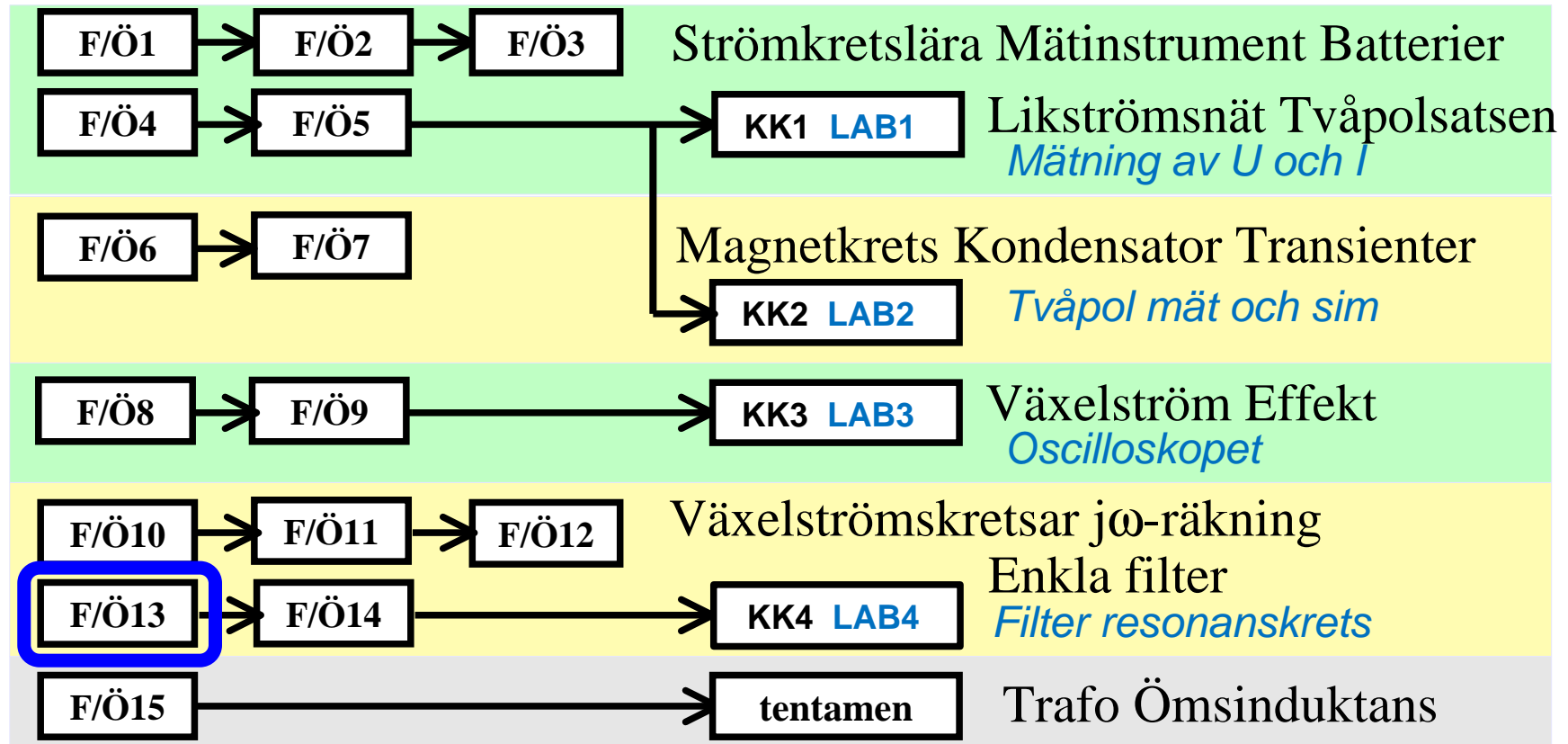
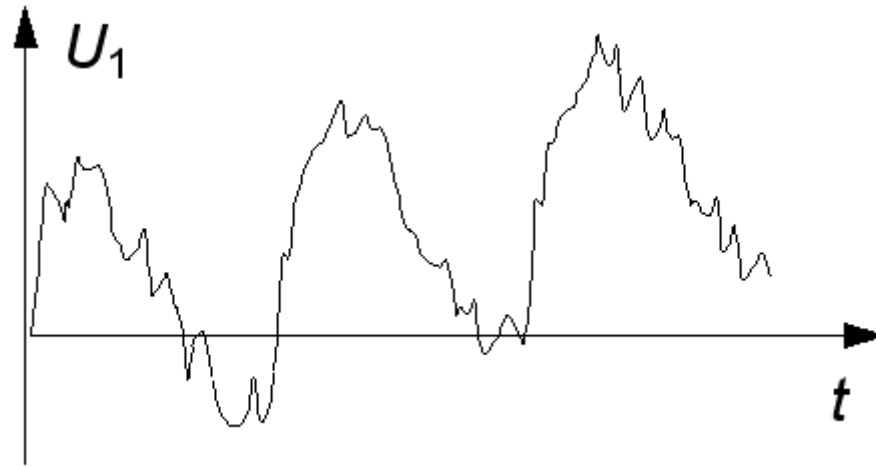

IF1330 Ellära

*Föreläsningar och övningar bygger på varandra! Ta alltid igen det Du missat!
Läs på i förväg – delta i undervisningen – arbeta igenom materialet efteråt!*

En verklig signal ...

Verkliga signaler är svårtolkade. De är ofta störda av brus och brum.

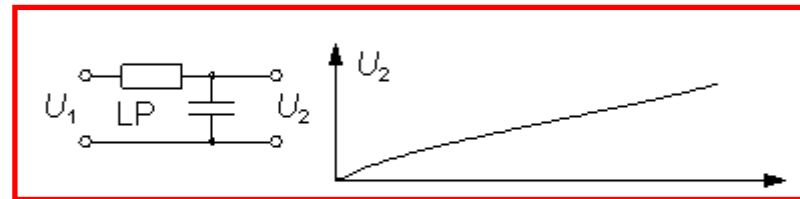
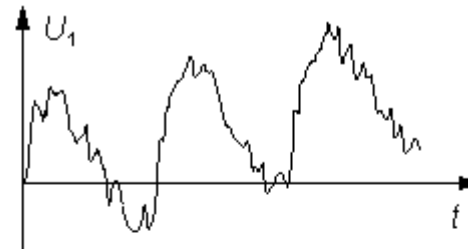
Brum är vårt 50 Hz nät som inducerats in i signalledningarna.

Brus är slumpmässiga störningar från förstärkare (eller t.o.m. resistorer).

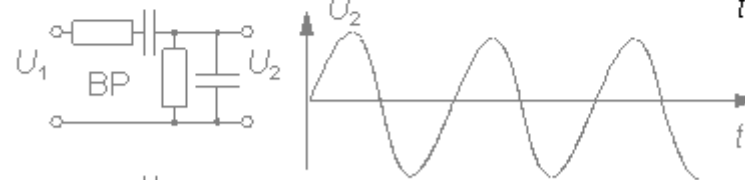
Kanske likspänning ...

Kanske är signalen en långsamt ökande **likspänning** från tex. en temperaturgivare?

I så fall kan störningarna bestå av 50 Hz *brum* och högfrekvent *brus*.

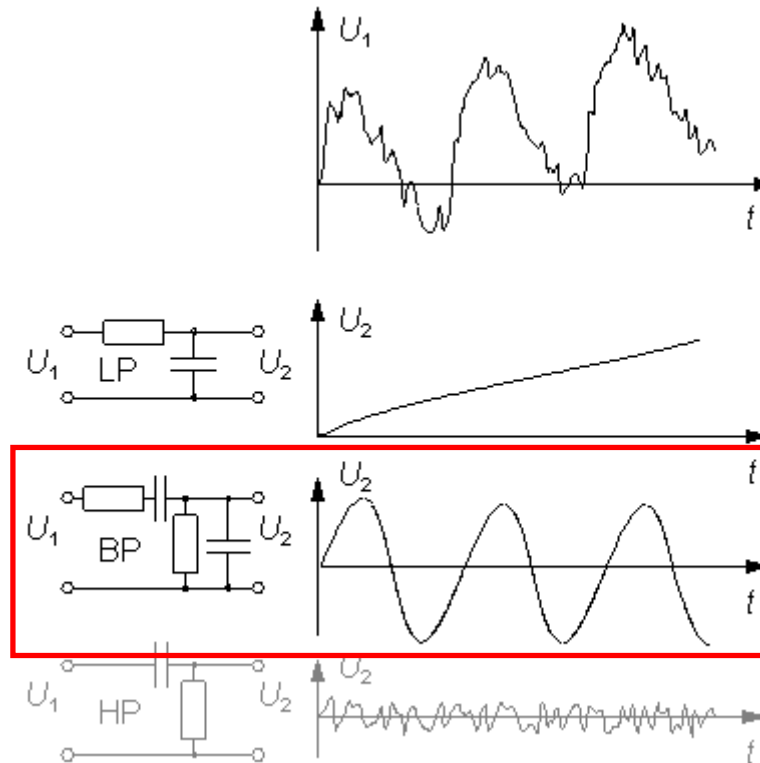
Ett **LP-filter** (=LågPass) filtrerar bort störningarna och lyfter fram signalen

Kanske sinuston ...

Kanske är signalen en **sinuston**?

I så fall kan störningarna bestå av att likspänningsnivån långsamt ändrar sig, *drift*, och att *brus* tillkommit.

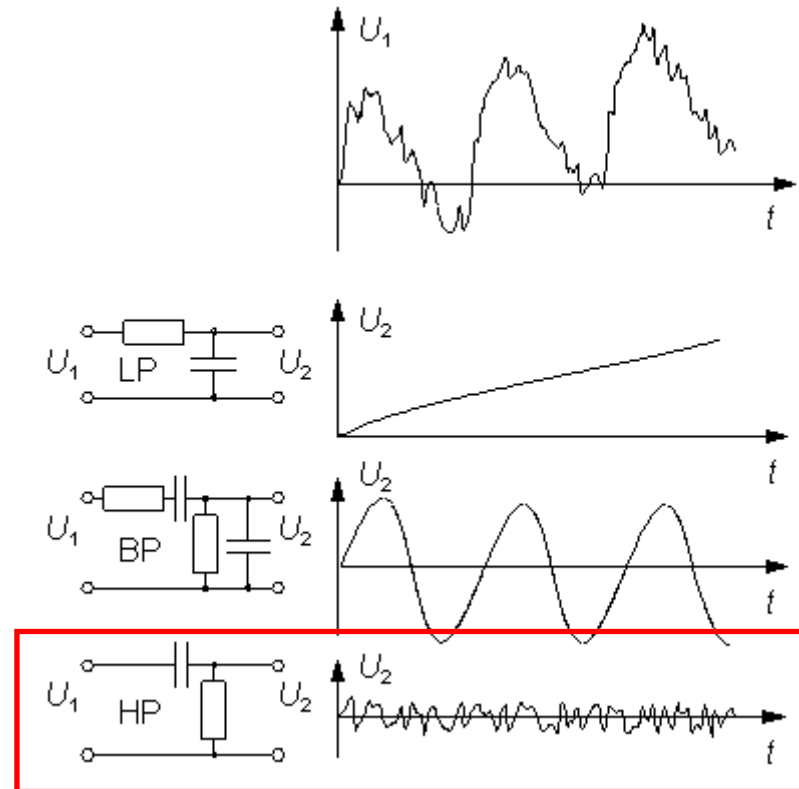

Ett **BP-filter** (BandPass) blockerar driften och filtrerar bort bruset.

Kanske snabba variationer ...

Kanske är signalen de **snabba variationerna**?

I så fall kan störningarna bestå av att likspänningsnivån långsamt ändrar sig, *drift*, och att *brum* tillkommit.

Ett **HP-filter** (HögPass) filtrerar bort störningarna och lyfter fram signalen.

Filter

Med R L och C kan man bygga effektiva **filter**.

Induktanser är mer komplicerade att tillverka än kondensatorer och resistorer, därför används oftast bara kombinationen R och C .

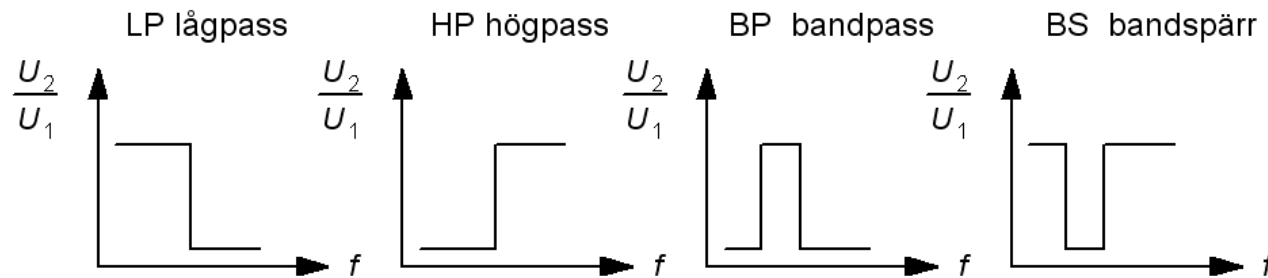
Snabba datorer kan filtrera signaler digitalt. Att beräkna en signals *löpande medelvärde* kan tex. motsvara LP-filtrering.

Numera dominerar den digitala filtrertekniken över den analoga.

Enkla RC-filter ingår naturligt i de flesta mätinstrument, eller t.o.m. uppkommer av "sig självt" när man kopplar samman utrustningar.

Detta är anledningen till att man måste känna till och kunna räkna på enkla RC-länkar, trots att de som filter betraktat är **mycket ofullständiga**.

LP HP BP BS

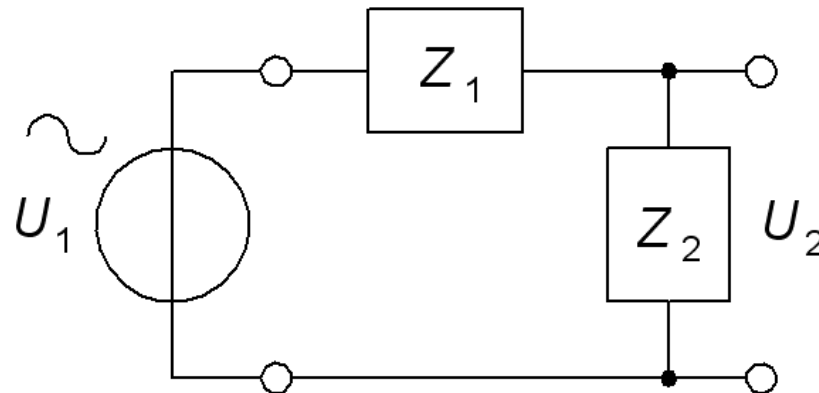
BP eller BS filtren kan ses som olika kombinationer av LP och HP filter.

William Sandqvist william@kth.se

Spänningsdelarens överföringsfunktion

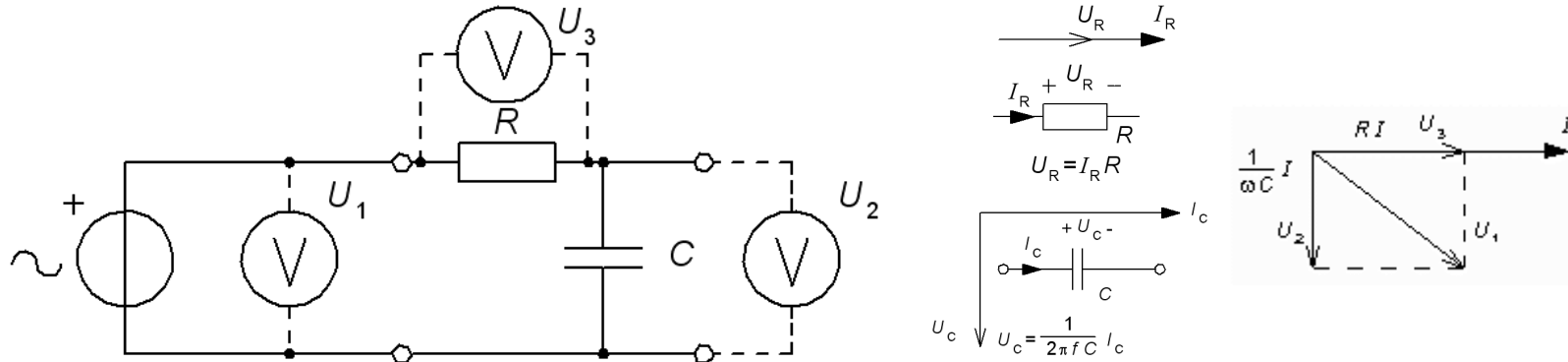
Enkla filter är ofta utformade som spänningsdelare. Ett filters **överföringsfunktion**, $H(\omega)$ eller $H(f)$, är kvoten mellan utspänning och inspänning. Den kvoten får man *direkt* från spänningsdelningsformeln!

$$\underline{U}_2 = \underline{U}_1 \frac{\underline{Z}_2}{\underline{Z}_1 + \underline{Z}_2} \Rightarrow \underline{H}(\omega) = \frac{\underline{U}_2}{\underline{U}_1} = \frac{\underline{Z}_2}{\underline{Z}_1 + \underline{Z}_2}$$

William Sandqvist william@kth.se

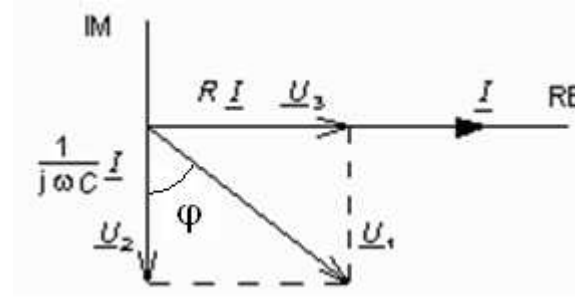
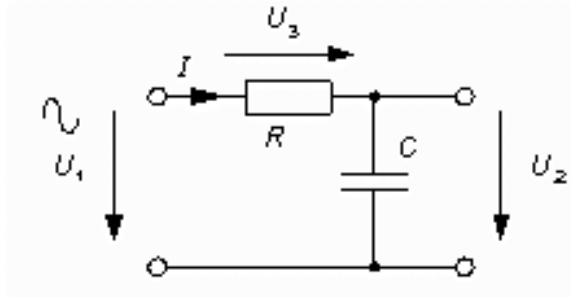
RC LP-filtret, visare

Visardiagram: R och C har strömmen I gemensamt. Spänningen över resistorn och spänningen över kondensatorn blir därför vinkelräta. Pythagoras sats kan användas:

$$U_1^2 = U_3^2 + U_2^2$$

RC LP-filtret, $j\omega$

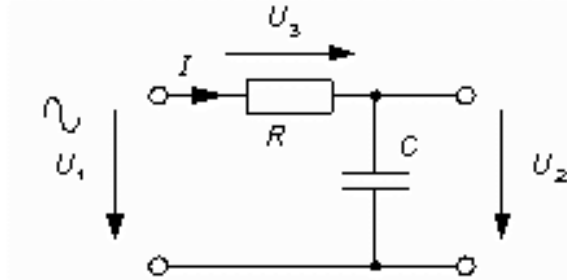

$$\frac{U_2}{U_1} = \frac{1}{R + \frac{1}{j\omega C}} \cdot \frac{j\omega C}{j\omega C} = \frac{1}{1 + j\omega RC}$$

$$\frac{U_2}{U_1} = \frac{1}{\sqrt{1 + (\omega RC)^2}}$$

$$\varphi = \arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) = \arg(1) - \arg(1 + j\omega RC) = 0 - \arctan\left(\frac{\omega RC}{1}\right) = -\arctan(\omega RC)$$

RC LP-filtret, $H(\omega)$

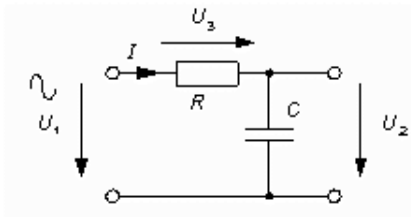

$$\underline{H} = \frac{1}{1 + j\omega RC} \quad \text{abs}(\underline{H}) = H = \frac{1}{\sqrt{1 + (\omega RC)^2}} \quad \text{arg}(\underline{H}) = -\arctan(\omega RC)$$

Vid den vinkelfrekvens då $\omega RC = 1$, blir nämnarens realdel och imaginärdel lika. Detta är filtrets gränsfrekvens.

$\omega \approx 0$	$\omega \approx \frac{1}{RC} \quad \omega RC = 1$	$\omega \gg \frac{1}{RC}$	$\omega \rightarrow \infty$
$\frac{U_2}{U_1} \approx \frac{1}{\sqrt{1+0}} \approx 1$	$\frac{U_2}{U_1} \approx \frac{1}{\sqrt{1^2+1^2}} \approx \frac{1}{\sqrt{2}} \approx 0,71$	$\frac{U_2}{U_1} \approx \frac{1}{\omega RC}$ avtar med ω 0,1ggr/dekad	$\frac{U_2}{U_1} \rightarrow 0$
$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx \arctan 0 \approx 0^\circ$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx 0 - \arctan 1 = -45^\circ$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx -\arctan(\omega RC)$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \rightarrow -90^\circ$

LP-Beloppsfunktioner

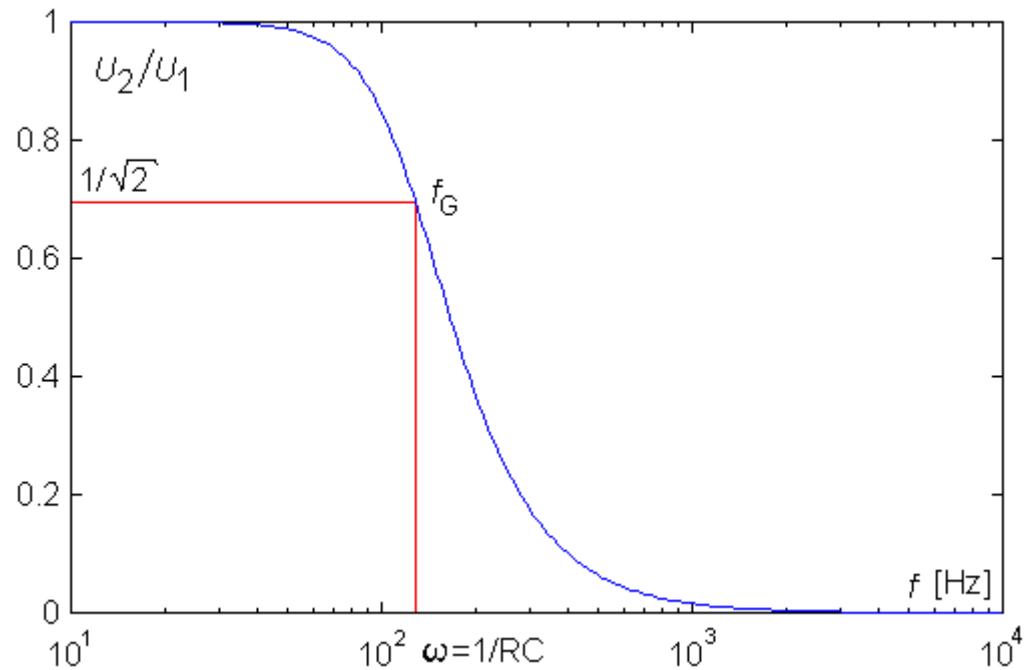

$$R = 1 \text{ k}\Omega$$

$$C = 1 \text{ }\mu\text{F}$$

$$f_G = \frac{1}{2\pi \cdot 1 \cdot 10^3 \cdot 1 \cdot 10^{-6}}$$

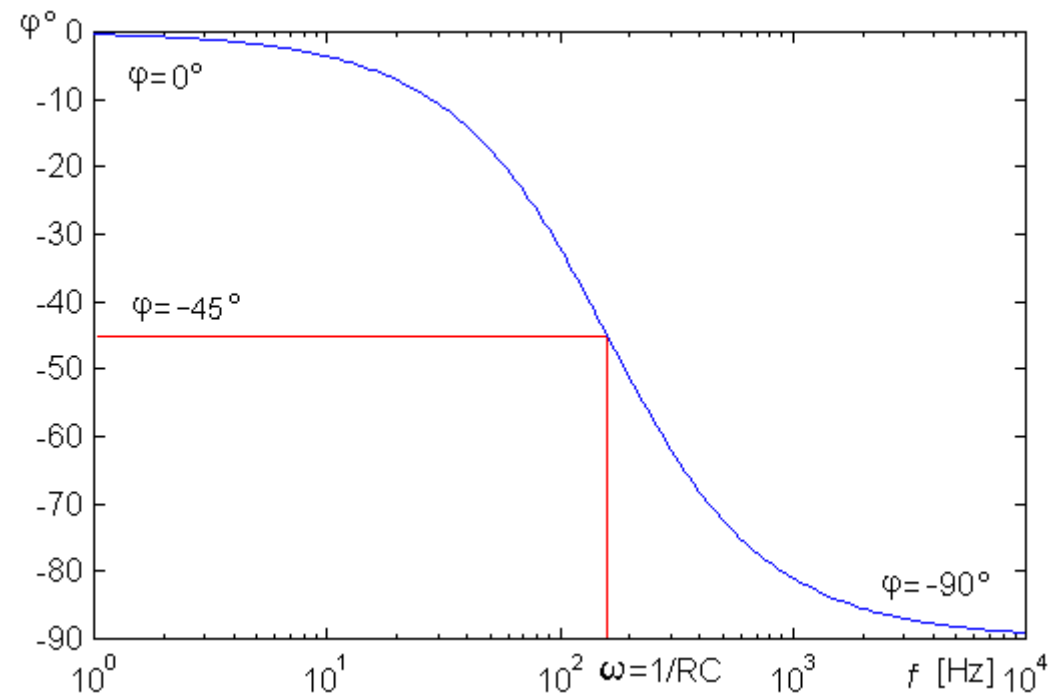
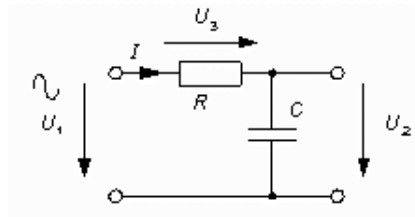
$\approx 160 \text{ Hz}$

$$H = \frac{1}{\sqrt{1 + (\omega RC)^2}}$$

$$\omega_G = \frac{1}{RC} \quad f_G = \frac{1}{2\pi RC}$$

LP-Fasfunktionen

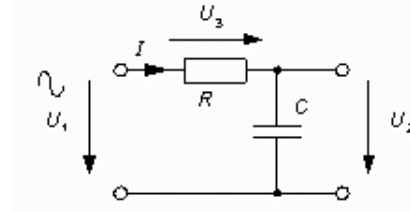

$$\varphi = \arg(\underline{H}) = -\arctan(\omega RC)$$

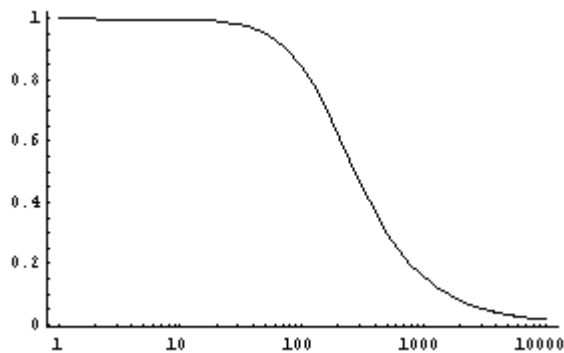
Grafik med Mathematica

Mathematica har kommandon för komplexa tals belopp (**abs[ ]**) och argument (**arg[ ]**, i radianer).

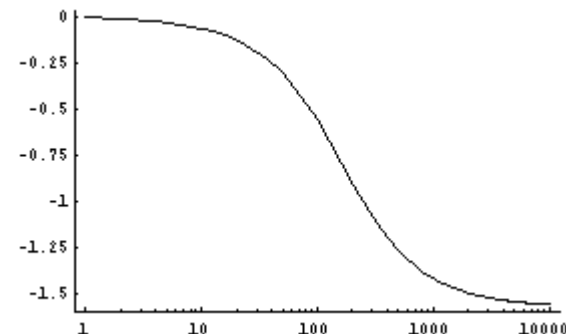
```
<<Graphics
r=1*10^3;
c=1*10^-6;
w=2*Pi*f;
u2u1[f_]=1/(1+I*w*r*c);
LogLinearPlot[Abs[u2u1[f]],{f,1,10000},PlotRange->All,PlotPoints->100];
LogLinearPlot[Arg[u2u1[f]],{f,1,10000},PlotRange->All,PlotPoints->100];
```


Tryck **SHIFT + ENTER** för att utföra beräkningen.

Beloppskurvan

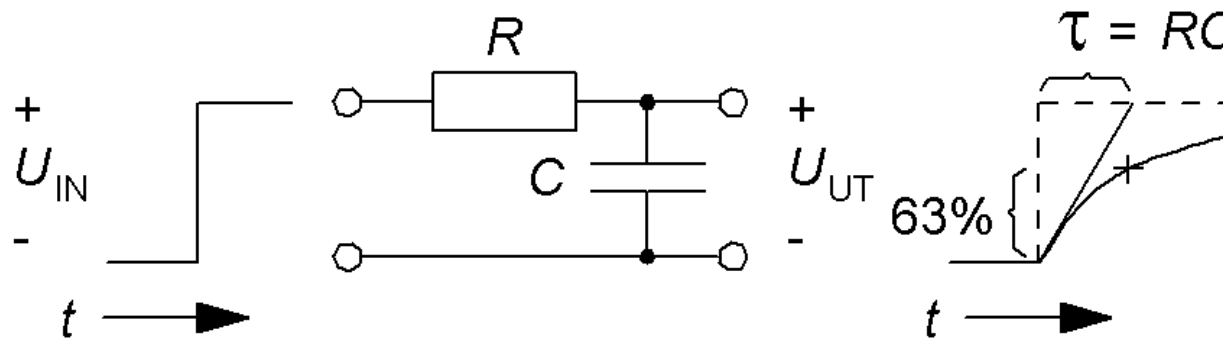
Faskurvan [rad]

RC Två sidor av samma mynt

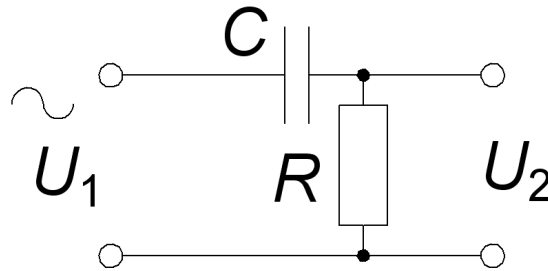
$$\omega_G = \frac{1}{RC} \quad \tau = RC$$

Låg gränshfrekvens ω_G undertrycker störningar bra, men det innebär en lång tidkonstant τ som gör att det tar lång tid innan U_{Ut} når slutvärdet och kan avläsas.

William Sandqvist william@kth.se

RC HP-filtret, $j\omega$

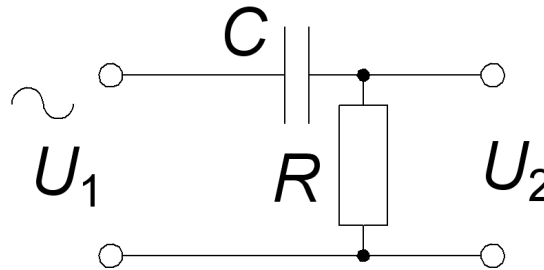

$$\frac{\underline{U}_2}{\underline{U}_1} = \frac{R}{R + \frac{1}{j\omega C}} \cdot \frac{j\omega C}{j\omega C} = \frac{j\omega RC}{1 + j\omega RC}$$

$$\frac{U_2}{U_1} = \frac{\omega RC}{\sqrt{1 + (\omega RC)^2}}$$

$$\arg\left(\frac{\underline{U}_2}{\underline{U}_1}\right) = \arg(j\omega RC) - \arg(1 + j\omega RC) = 90^\circ - \arctan\left(\frac{\omega RC}{1}\right) = \arctan\left(\frac{1}{\omega RC}\right)$$

RC HP-filtret, $H(\omega)$

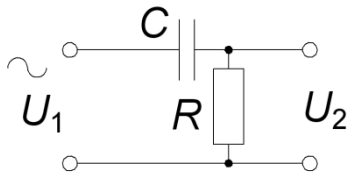

$$\underline{H} = \frac{j\omega RC}{1 + j\omega RC} \quad \text{abs}(\underline{H}) = \frac{\omega RC}{\sqrt{1 + (\omega RC)^2}} \quad \arg(\underline{H}) = \arctan\left(\frac{1}{\omega RC}\right)$$

Vid den vinkelfrekvens då $\omega RC = 1$, blir nämnarens realdel och imaginärdel lika. Detta är filtrets gränsfrekvens.

$\omega \approx 0$	$\omega \ll \frac{1}{RC}$	$\omega = \frac{1}{RC}$	$\omega \rightarrow \infty$
$\frac{U_2}{U_1} \approx 0$	$\frac{U_2}{U_1} \approx \frac{\omega RC}{1+0} \approx \omega RC$ stiger med ω 10ggr/dekad	$\frac{U_2}{U_1} = \frac{1}{\sqrt{1^2+1^2}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \approx 0,71$	$\frac{U_2}{U_1} \rightarrow 1$
$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx \arg\left(\frac{\approx j}{1+0 \cdot j}\right) = \arg j = 90^\circ$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx 90^\circ - \arctan(\omega RC)$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx 90^\circ - \arctan 1 = 45^\circ$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) = 90^\circ - 90^\circ = 0^\circ$

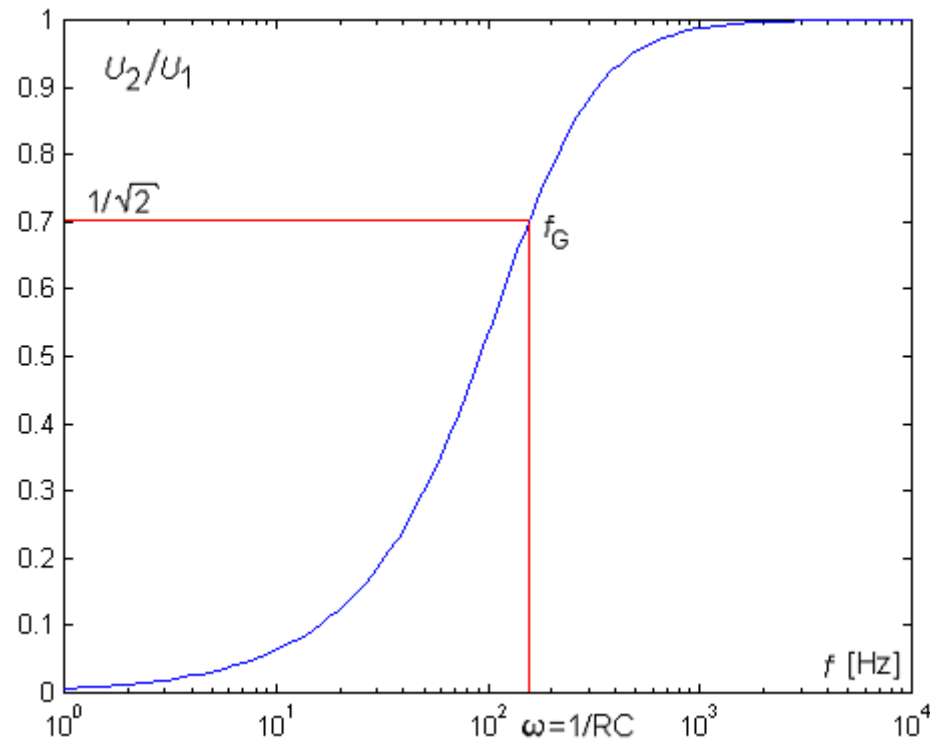
HP-Beloppsfunktioner

$$R = 1 \text{ k}\Omega$$

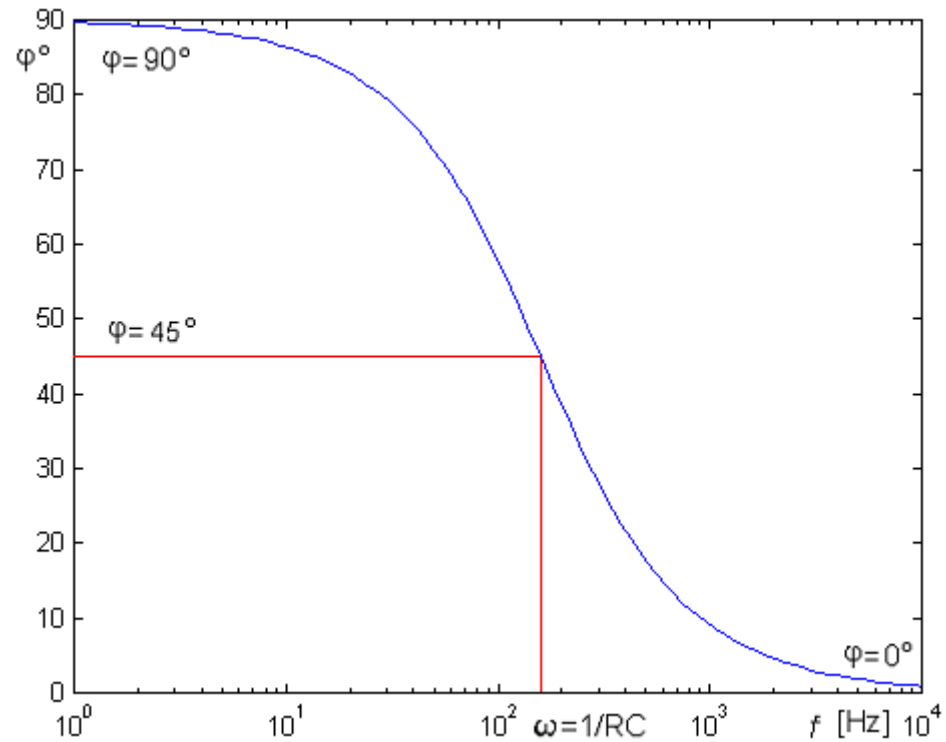
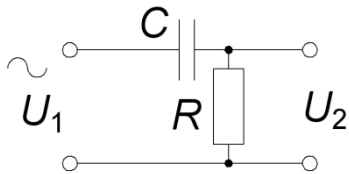
$$C = 1 \text{ }\mu\text{F}$$

$$f_G = \frac{1}{2\pi \cdot 1 \cdot 10^3 \cdot 1 \cdot 10^{-6}}$$
$$\approx 160 \text{ Hz}$$

$$\text{abs}(\underline{H}) = \frac{\omega RC}{\sqrt{1 + (\omega RC)^2}}$$

HP-Fasfunktionen

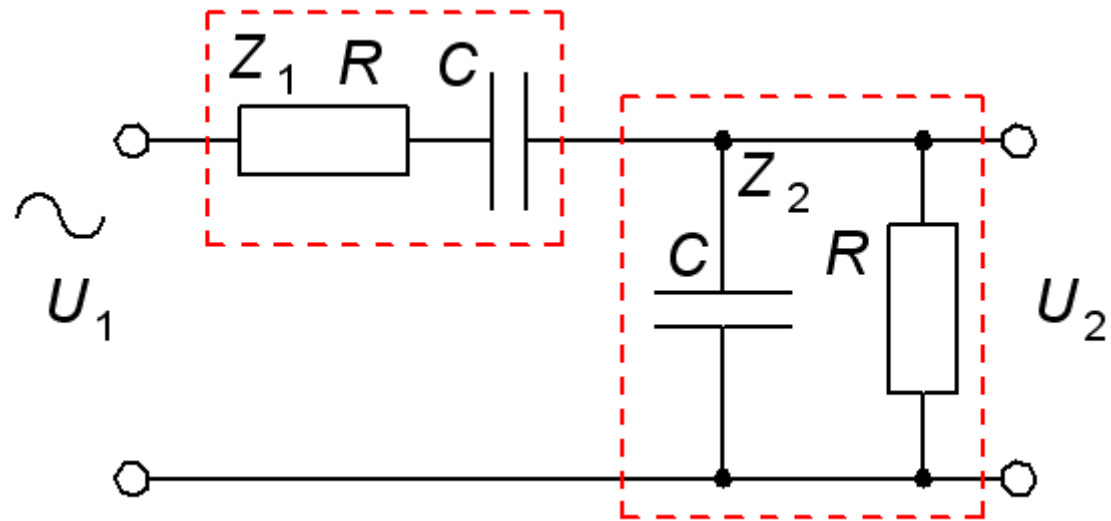

$$\varphi = \arg(\underline{H}) = \arctan\left(\frac{1}{\omega RC}\right)$$

William Sandqvist william@kth.se

16.4 Wienbryggan

Undersöktes av Max Wien 1891

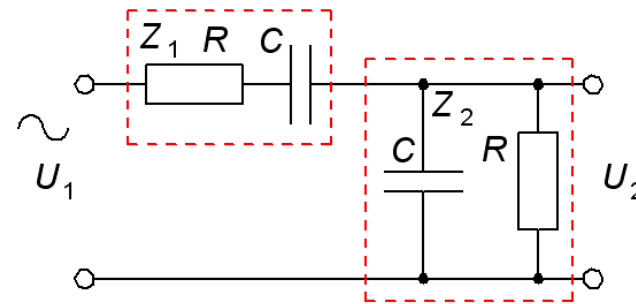
För en viss frekvens är U_1 och U_2 i fas. Vilken?

Wienbryggan

$$\underline{Z}_1 = R + \frac{1}{j\omega C}$$

$$\underline{Z}_2 = \frac{R \cdot \frac{1}{j\omega C}}{R + \frac{1}{j\omega C}} \cdot \frac{j\omega C}{j\omega C} = \frac{R}{1 + j\omega RC}$$

U_1 och U_2 är i fas om överföringsfunktionens imaginärdel är 0!

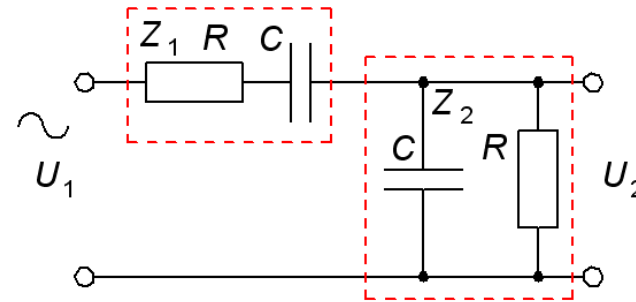
$$\frac{U_2}{U_1} = \frac{\frac{R}{1 + j\omega RC}}{R + \frac{1}{j\omega C} + \frac{R}{1 + j\omega RC}} \cdot \frac{(1 + j\omega RC)}{R} = \frac{1}{3 + j\omega RC + \frac{1}{j\omega RC}} = \frac{1}{3 + j\left(\omega RC - \frac{1}{\omega RC}\right)}$$

$$= 0$$

Wienbryggan

$$\frac{U_2}{U_1} = \frac{1}{3 + j(\omega RC - \frac{1}{\omega RC})} \Rightarrow$$

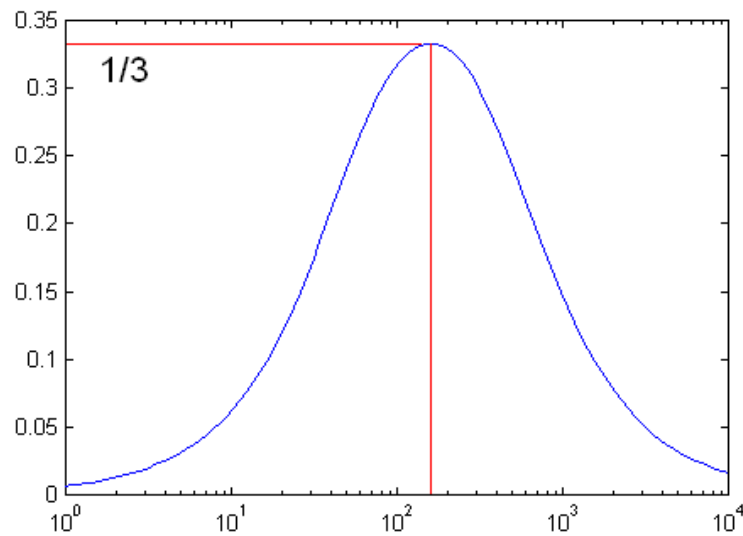
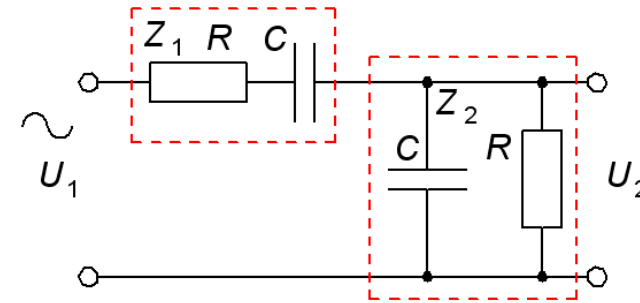
$$\omega RC - \frac{1}{\omega RC} = 0 \Rightarrow \omega_0 = \frac{1}{RC}$$

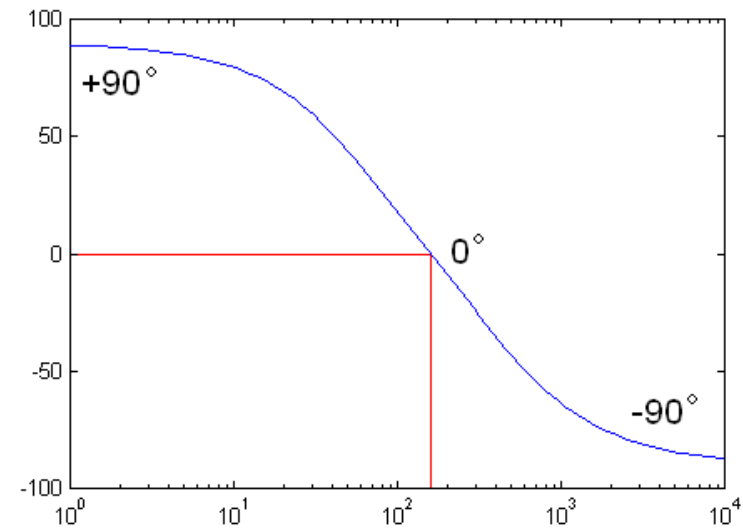
$\omega \approx 0$	$\omega = \frac{1}{RC} \quad (\omega RC - \frac{1}{\omega RC}) = 0$	$\omega \approx \infty$
$\frac{U_2}{U_1} \approx \frac{1}{\sqrt{\dots + (-\infty)^2}} \approx 0$	$\frac{U_2}{U_1} = \frac{1}{\sqrt{3^2 + 0^2}} = \frac{1}{3} \approx 33\%$	$\frac{U_2}{U_1} \approx \frac{1}{\sqrt{\dots + (\infty)^2}} \approx 0$
$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx \arg\left(\frac{1}{\dots + (-\infty \cdot j)}\right) = 90^\circ$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) = \arg\left(\frac{1}{1 + j \cdot 0}\right) = 0^\circ$	$\arg\left(\frac{U_2}{U_1}\right) \approx \arg\left(\frac{1}{\dots + \infty \cdot j}\right) \approx -90^\circ$

Wienbryggan

$$\omega_0 = \frac{1}{RC} \quad f_0 = \frac{1}{2\pi RC}$$

Beloppskurva

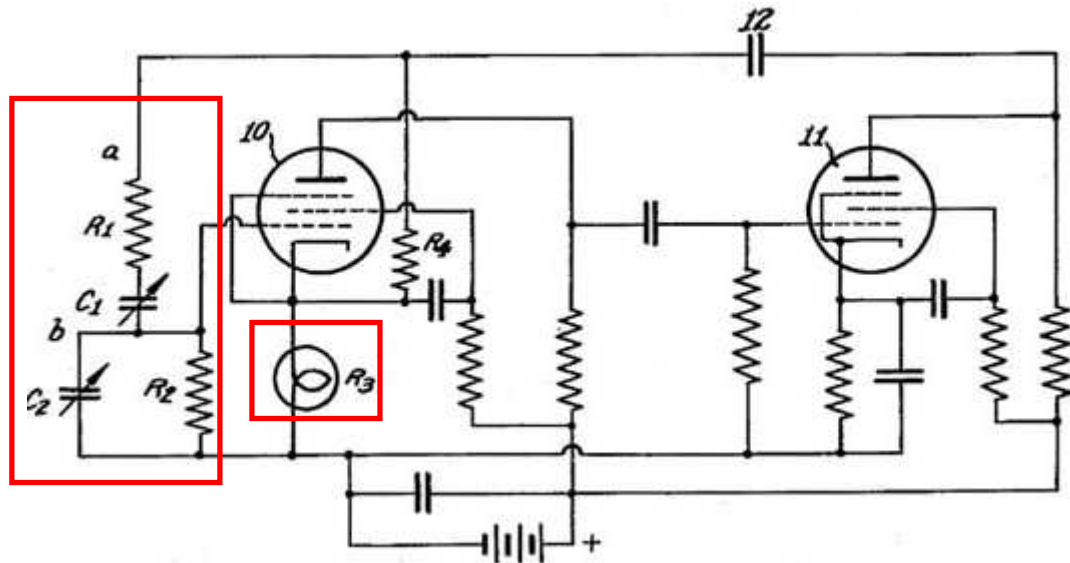

Faskurva

Wienbryggan är ett bandpassfilter.

William Hewletts examensarbete

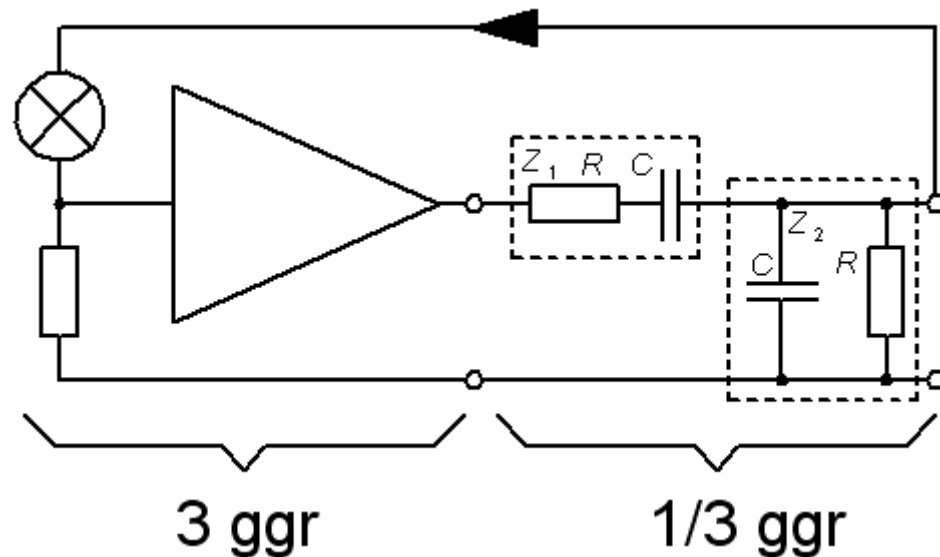
Masteruppsats 1930. Wienbrygga med glödlampa!

William Hewletts examensarbete

Hewlett konstruerade en tongenerator. Wienbryggan dämpar signalen till $1/3$ så han behövde en stabil förstärkare med *exakt* tre gångers förstärkning.

Glödlampan stabiliserar signalen. Om amplituden blir för stor värms glödlampan upp och då *dämpas* signalen i spänningsdelaren på förstärkarens ingång.

The Palo Alto garage the birthplace of **Silicon Valley**

*Vilket världsföretag kommer Du att grunda med **ditt** exjobb?*

William Sandqvist william@kth.se

William Sandqvist william@kth.se

DMM

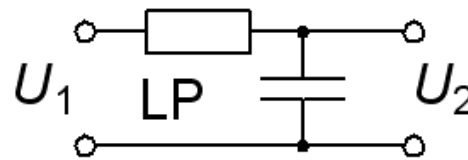
Fluke 45

Likspänningsmätning.

LP-filter

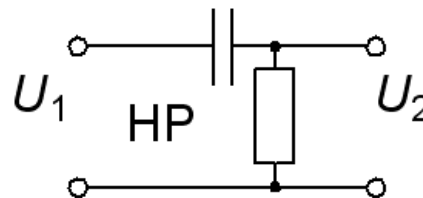

U_{DC} **Likkomponent**
medelvärde

Växelspänningsmätning.

HP-filter

U_{AC} **Växelkomponent**
effektivvärde

Sant effektivvärde

Samtidigt!

$$U_{RMS} = \sqrt{U_{DC}^2 + U_{AC}^2}$$

William Sandqvist william@kth.se

Decibel

$$10 \text{ dB} = 1 \text{ B} \quad 10 \cdot 10^{\log \frac{P_2}{P_1}} \text{ [dB]}$$

$$\frac{\frac{U_2^2}{R_2}}{\frac{U_1^2}{R_1}} = \{R_2 = R_1\} = \frac{U_2^2}{U_1^2} \Rightarrow 10 \cdot 10^{\log \frac{U_2^2}{U_1^2}} = \boxed{20 \cdot 10^{\log \frac{U_2}{U_1}}}$$

Ursprungligen ett mått på ljudintensitet, men ofta använt som ett logaritmiskt mått på *spänningsförhållanden* vid förstärkning eller dämpning.

Exempel. Decibel.

Omvandla från [ggr] → [dB] :

$$2 \text{ ggr} \rightarrow 20 \cdot^{10} \log 2 = 6 \text{ dB} \quad (\text{fördubbling})$$

$$5 \text{ ggr} \rightarrow 20 \cdot^{10} \log 5 = 14 \text{ dB}$$

$$10 \text{ ggr} \rightarrow 20 \cdot^{10} \log 10 = 20 \text{ dB} \quad (2 \cdot 5 = 10 \text{ ggr} \quad 6 + 14 = 20 \text{ dB})$$

$$0,1 \text{ ggr} \rightarrow 20 \cdot^{10} \log 0,1 = -20 \text{ dB}$$

Exempel. Decibel.

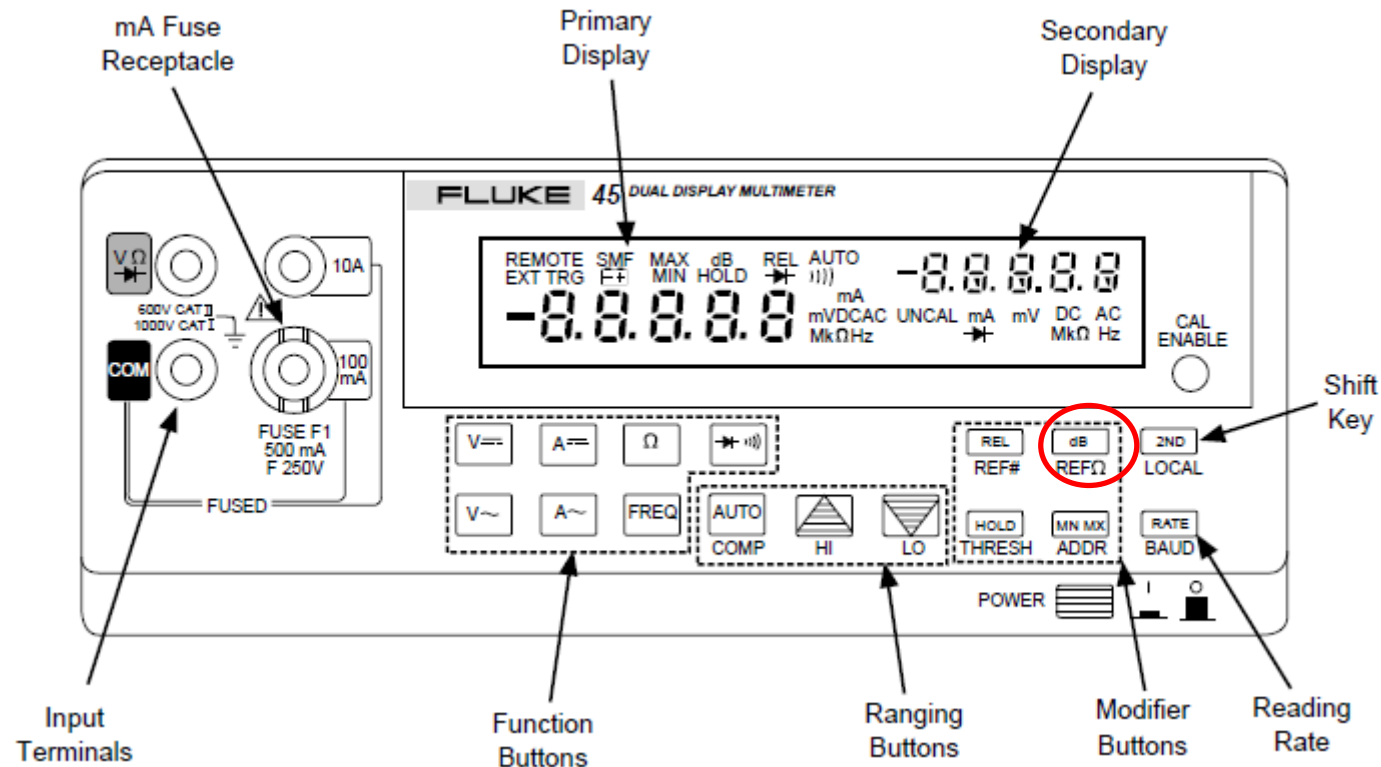
Omvandla från [dB] → [ggr] :

$$3 \text{ dB} \rightarrow 10^{\frac{3}{20}} = 1,414 \quad (\sqrt{2})$$

$$30 \text{ dB} \rightarrow 10^{\frac{30}{20}} = 31,62$$

$$-6 \text{ dB} \rightarrow 10^{-\frac{6}{20}} = 0,5$$

(dB med Fluke 45)

EXAMPLE: Press $V\sim$ to select volts ac for the primary display, then press dB to select the decibels modifier.

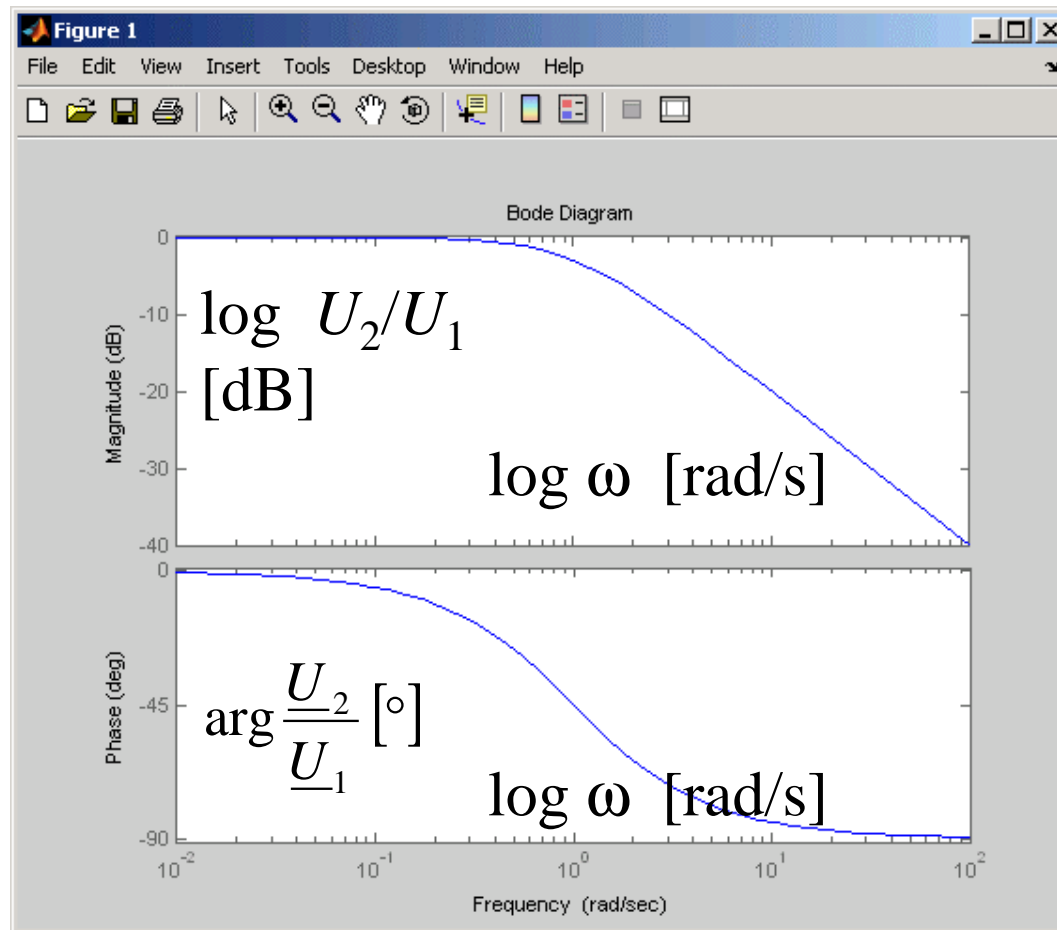
Man kan ställa in vid vilket värde R som U utvecklar effekten i – men det struntar man ofta i ...

William Sandqvist william@kth.se

Bode-diagram

Hendrik Wade Bode

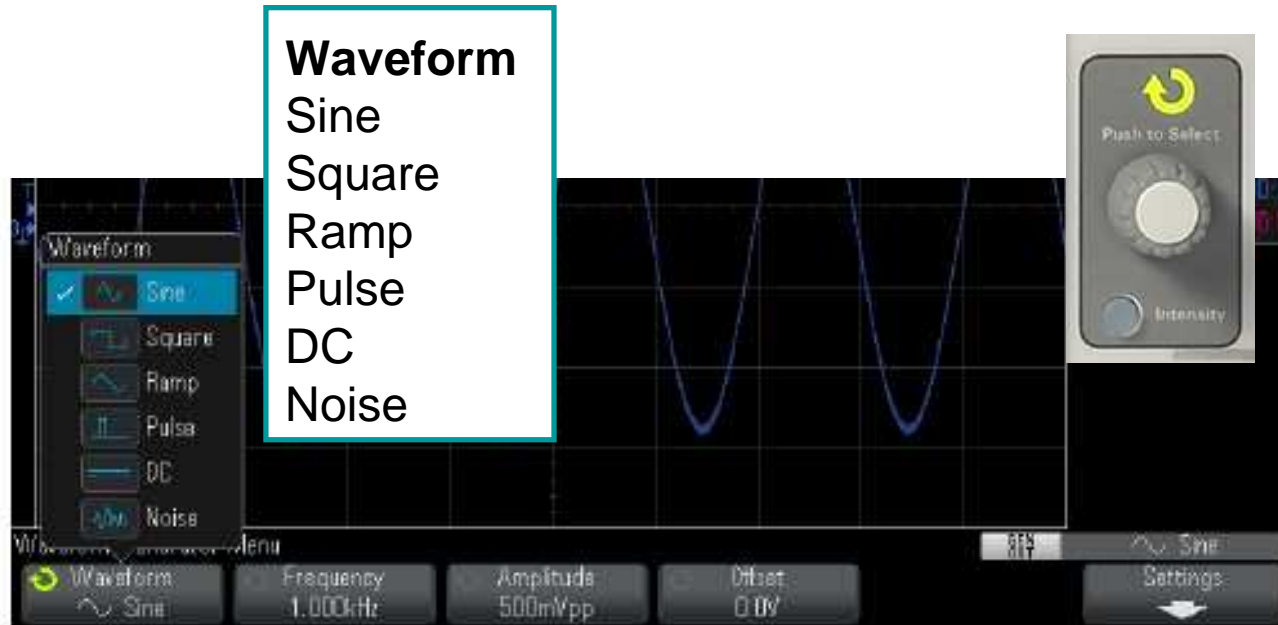
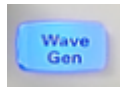

Bode-diagrammet är det *vanligaste* sättet att grafiskt beskriva filter eller förstärkare.

William Sandqvist william@kth.se

Oscilloskopets Wave-generator

BNC-kontakt

Frequency Amplitude Offset

Output Load

High-Z

Man kan använda oscilloskopets inbyggda Wave-generator!

50 Ω

Wave-Gen eller PM3159

PM3159

**Välj
själv!**

Wave-Gen

Nackdel: Alla oscilloskopets funktioner använder samma **Entry-ratt!** Lite som ett kombinationsverktyg.

Fördel: Man kan välja **Trigger Menu**, **Source**, **WaveGen** så har man *alltid* stabil triggning på signaler som använder Wave-generator-signalerna!

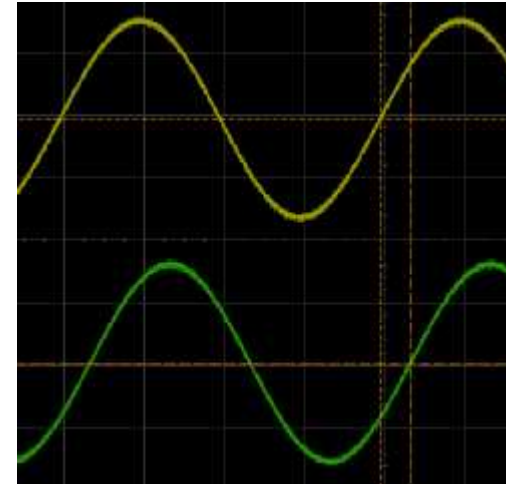
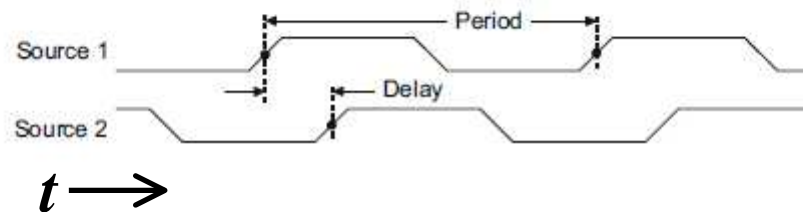
Phase

Mätning av fas

Phase is the calculated phase shift from source 1 to source 2, expressed in degrees. Negative phase shift values indicate that the rising edge of source 1 occurred after the rising edge of source 2.

$$\text{Phase} = \frac{\text{Delay}}{\text{Source 1 Period}} \times 360$$

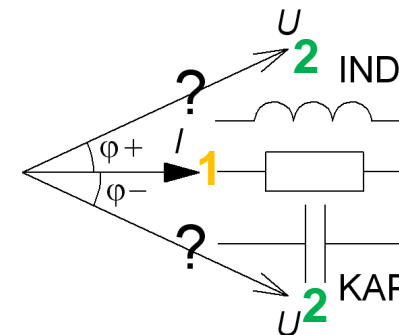
Oscilloskopet mäter fas som tids-fördröjning. En positiv tidsfördröjning ses som en positiv fasvinkel.

I elläran ser vi en positiv tids-fördröjning som att signalen "släpar efter" och har en **negativ** fasvinkel.

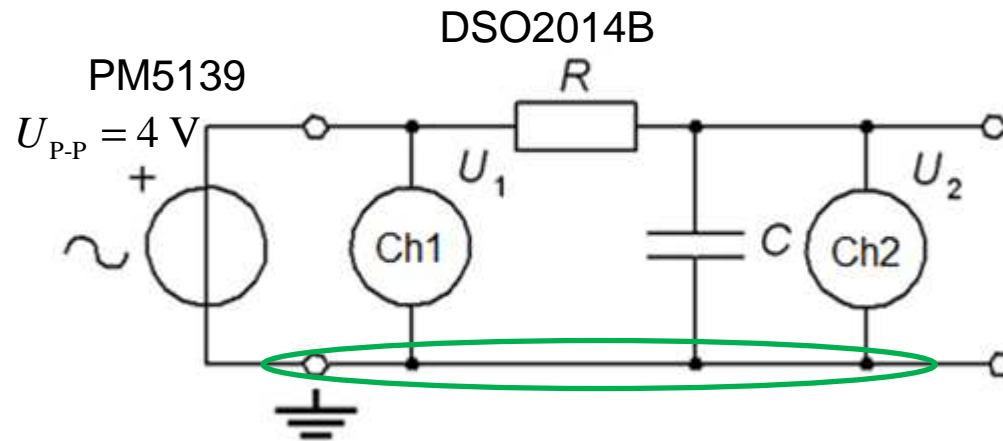
Byt från Phase(1→2) till Phase(2→1) !

• Ställ in ...

Meas, Phase, Settings, Source1 2, Source2 1, så blir det rätt!

Mätning av överföringsfunktion

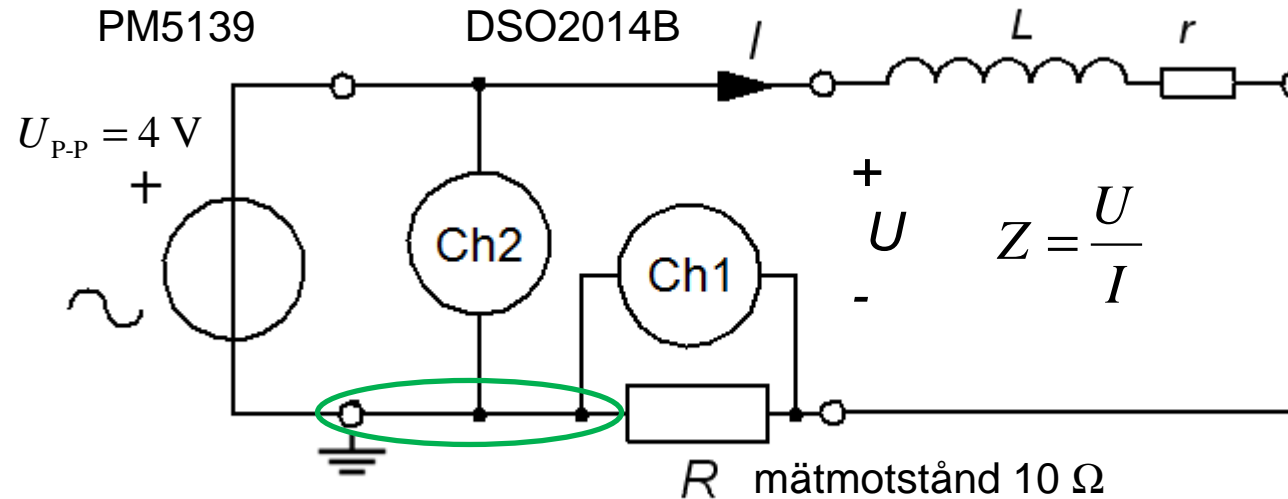

$$\frac{U_2}{U_1} = \frac{U_{CH2}}{U_{CH1}}$$

$$\varphi = \arg\left(\frac{\underline{U}_2}{\underline{U}_1}\right) = \text{Phase}(2 \rightarrow 1)$$

ger vinkeln det rätta tecknet!

Mätning av impedans Z 45°

- Mätning av Z när fasvinkelns belopp är 45° ger speciellt enkla uttryck för att beräkna r och L .

$$Z_{45^\circ}^2 = r^2 + (2\pi f_{45^\circ} L)^2 \quad r = 2\pi f_{45^\circ} L \quad \Rightarrow$$

$$r = \frac{Z_{45^\circ}}{\sqrt{2}} \quad L = \frac{r}{2\pi f_{45^\circ}}$$

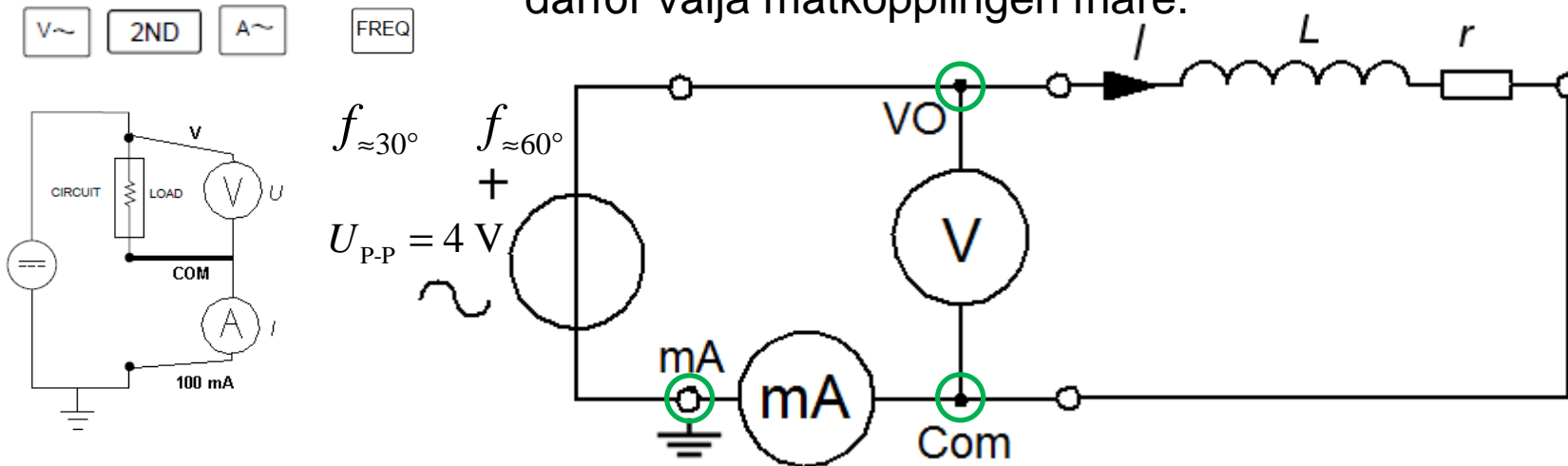
$$Z \approx \frac{U_{CH2}}{U_{CH1}} R$$

$$\varphi = \text{Phase}(2 \rightarrow 1)$$

Noggrann mätning DMM

Medan oscilloskopet är till för översiktliga mätningar, har en DMM som Fluke 45 betydligt högre mätnoggrannhet. Dessutom har en DMM *inte* gemensam jord med signalgeneratoren, så man kan därför välja mätkopplingen friare.

$$(1) Z_{30^\circ}^2 = (2\pi f_{30^\circ})^2 \cdot L^2 + r^2$$

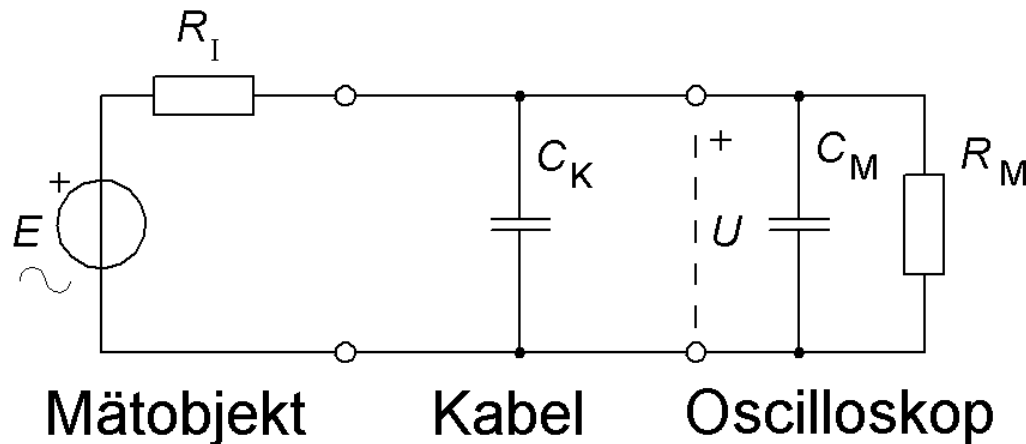
$$(2) Z_{60^\circ}^2 = (2\pi f_{60^\circ})^2 \cdot L^2 + r^2 \Rightarrow$$

$$(2) - (1) \quad L = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{Z_{60^\circ}^2 - Z_{30^\circ}^2}{f_{60^\circ}^2 - f_{30^\circ}^2}}$$

• Mätning av Z (U, I) vid **två olika** frekvenser (f) kan ge L med en högre noggrannhet än oscilloskopmätningen.

William Sandqvist william@kth.se

Oscilloskopkabeln (16.5)

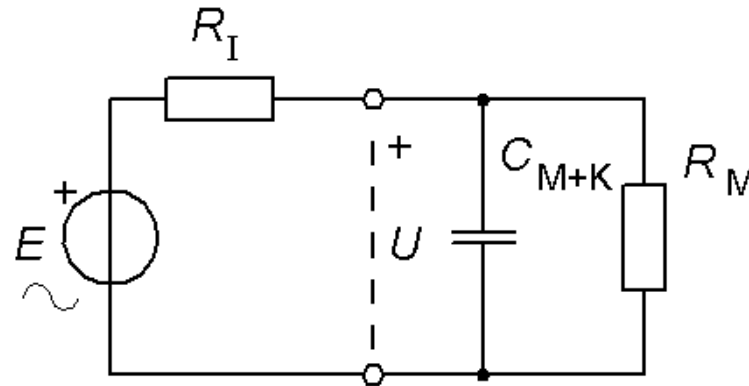
*Vanlig
skärmkabel*

Mätobjektet har den inre resistansen $R_I = 10 \text{ k}\Omega$. Oscilloskopkabeln har kapacitansen $C_K = 60 \text{ pF}$. Oscilloskopet har in-impedansen $1 \text{ M}\Omega || 40 \text{ pF}$ (R_M och C_M).

Hur stort blir felet när den uppmätta signalen har frekvensen 100 KHz?
(Oscilloskopet uppges ha bandbredden 100 MHz.)

Oscilloskopkabeln (16.5)

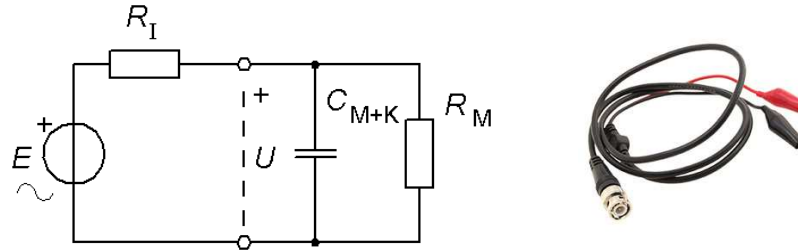
Signalkällan tillsammans med kabeln och oscilloskopets impedans bildar ett lågpasfilter.

Kretsen kan förenklas genom att C_K slås ihop med C_M .

$C_{M+K} = 40 + 60 = 100$ pF. $R_I = 10$ k Ω . $R_M = 1$ M Ω .

$$\underline{Z}_{R||C} = \frac{R_M \cdot \frac{1}{j\omega C_{M+K}}}{R_M + \frac{1}{j\omega C_{M+K}}} \cdot \frac{j\omega C_{M+K}}{j\omega C_{M+K}} = \frac{R_M}{1 + j\omega R_M C_{M+K}}$$

Oscilloskopkabeln (16.5)

$$\frac{U}{E} = \frac{\frac{R_M}{1 + j\omega R_M C_{M+K}}}{R_I + \frac{R_M}{1 + j\omega R_M C_{M+K}}} \cdot \frac{1 + j\omega R_M C_{M+K}}{1 + j\omega R_M C_{M+K}} = \frac{R_M}{j\omega R_I R_M C_{M+K} + R_I + R_M}$$

$$\frac{U}{E} = \frac{R_M}{\sqrt{(\omega R_I R_M C_{M+K})^2 + (R_I + R_M)^2}} = \frac{10^6}{\sqrt{(2\pi \cdot 100 \cdot 10^3 \cdot 10 \cdot 10^3 \cdot 10^6 \cdot 100 \cdot 10^{-12})^2 + (10 \cdot 10^3 + 10^6)^2}}$$

$$\Rightarrow \frac{U}{E}(f = 100 \text{ kHz}) = 0,84 \Rightarrow 16\% \text{ fel!}$$

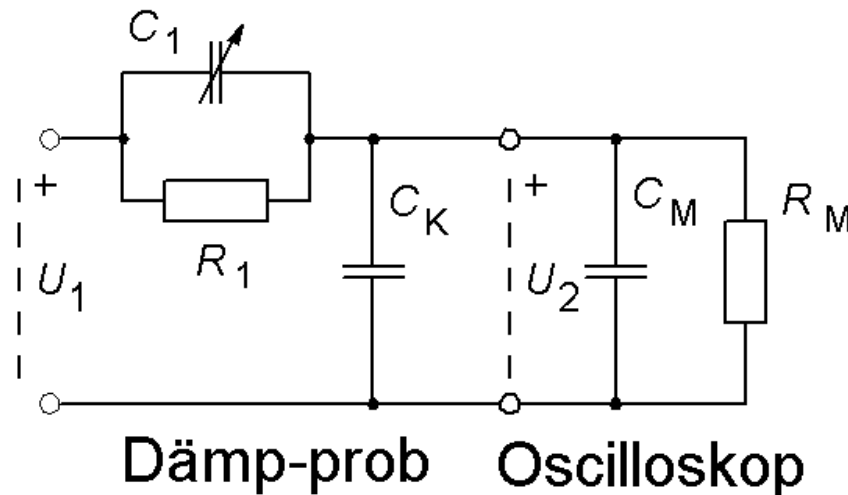
Falsk marknadsföring? På oscilloskopet står det stämplat BW 100 MHz! Men felet är större än 15% redan vid 100 kHz?

Oscilloskop-proben (16.6)

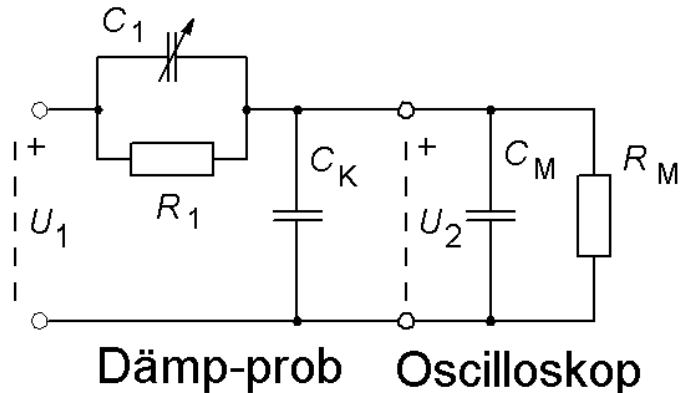
Signalkällans inre resistans bildar *alltid* ett låpassfilter med mätkabeln.

Lösningen "kort kabel" är *inte alltid* användbar eller praktisk!

- I stället kan man skaffa sig en speciell kabel, en **dämp-prob**.

Oscilloskop-proben (16.6)

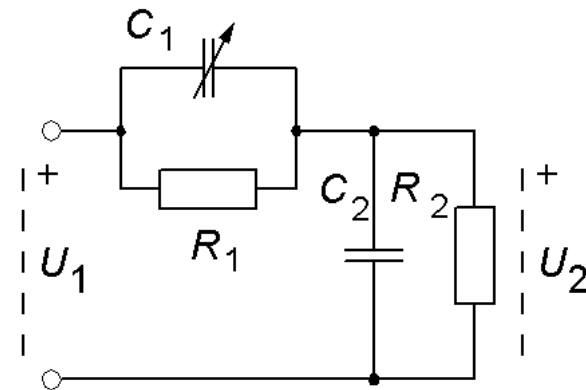

Siffervärden:

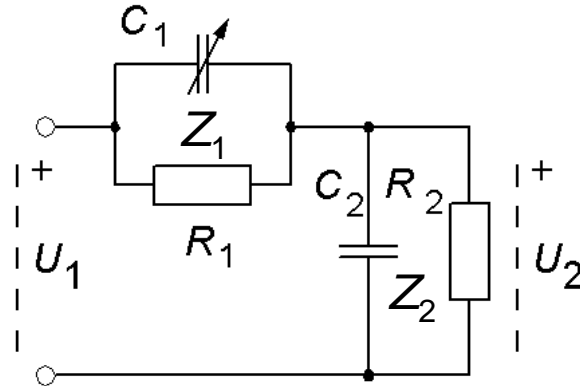
$$C_2 = C_K + C_M = 60 + 40 = 100 \text{ pF}$$

$$R_2 = R_M = 1 \text{ M}\Omega$$

Kan man välja R_1 och C_1 så att U_2 och U_1 är i fas? Det är viktigt att oscilloskopet gör en **fasriktig** avbildning av U_1 ?

Oscilloskop-proben (16.6)

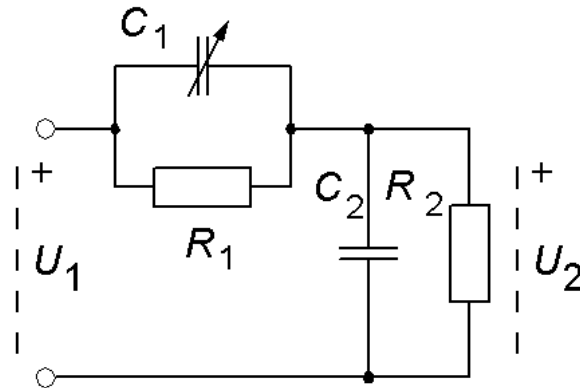

Impedanserna Z_1 och Z_2 .

$$\underline{Z}_1 = \frac{R_1 \cdot \frac{1}{j\omega C_1}}{R_1 + \frac{1}{j\omega C_1}} \cdot \frac{j\omega C_1}{j\omega C_1} = \frac{R_1}{1 + j\omega R_1 C_1}$$

$$\underline{Z}_2 = \frac{R_2 \cdot \frac{1}{j\omega C_2}}{R_2 + \frac{1}{j\omega C_2}} \cdot \frac{j\omega C_2}{j\omega C_2} = \frac{R_2}{1 + j\omega R_2 C_2}$$

Oscilloskop-proben (16.6)

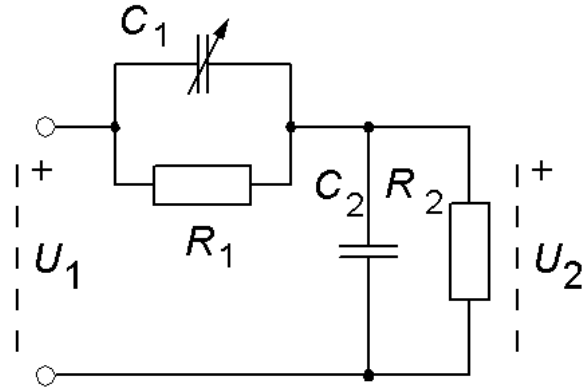

$$\frac{U_2}{U_1} = \frac{\frac{R_2}{1 + j\omega R_2 C_2}}{\frac{R_1}{1 + j\omega R_1 C_1} + \frac{R_2}{1 + j\omega R_2 C_2}}$$

U_2 och U_1 ska vara i fas för *alla* frekvenser. Det innebär att uttrycket måste vara *oberoende* av "j ω ".

Om $R_1 C_1 = R_2 C_2$ (= RC) så kan alla "j ω " brytas ut och förkortas bort!

Oscilloskop-proben (16.6)

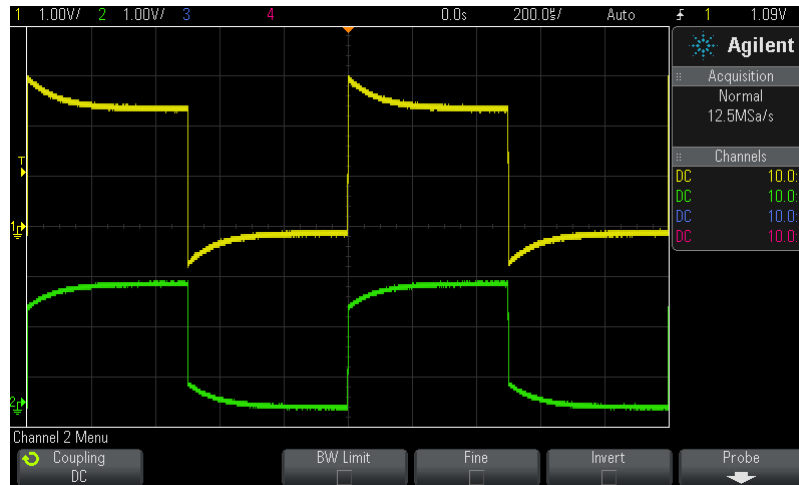
$$R_1 C_1 = R_2 C_2 = RC \Rightarrow \frac{U_2}{U_1} = \frac{R_2}{\frac{R_1}{1+j\omega RC} + \frac{R_2}{1+j\omega RC}} = \frac{R_2}{R_1 + R_2}$$

Det är bekvämt för användaren om dämp-proben dämpar 10 ggr.

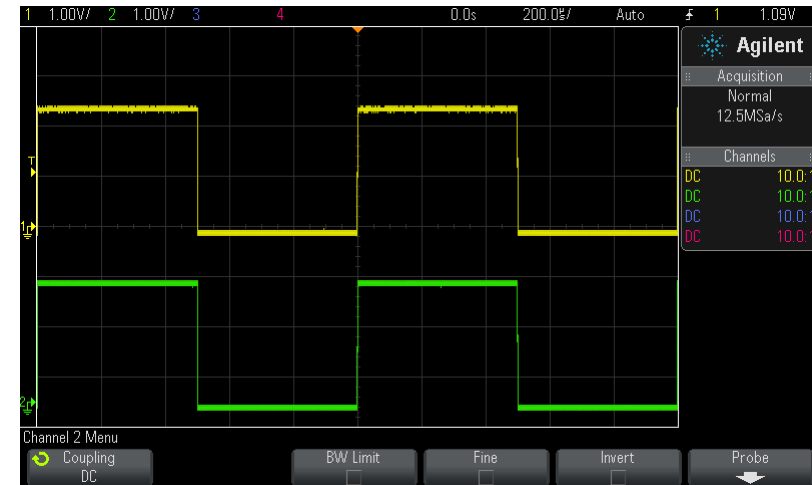
$$\frac{1}{10} = \frac{R_2}{R_1 + R_2} \Rightarrow R_1 = 9 \cdot R_2 = 9 \text{ M}\Omega \quad R_1 C_1 = R_2 C_2 \Rightarrow C_1 = 11 \text{ pF}$$

R_1 och C_1 monteras i mätspetsen. C_1 kan "trimmas" att passa olika oscilloskop och olika kabellängder.

Kalibrering av oscilloskop-prob

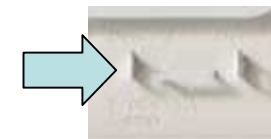

Channel-1 (yellow) = Over compensated
Channel-2 (green) = Under compensated

Proper Compensation

Oscilloskop har i allmänhet ett uttag för en kalibreringssignal, en fyrkantvåg (**Demo2** kontakten när inte träningsignalerna är på).

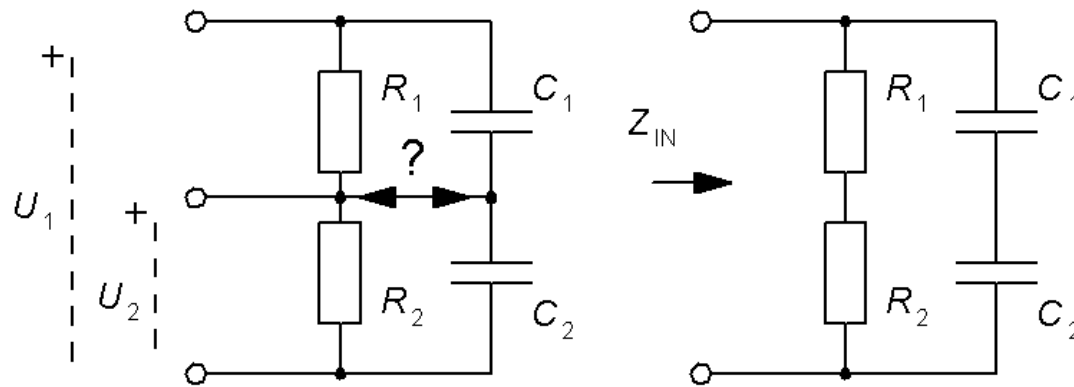
Kalibreringssignalen kan användas för att kontrollera om en prob är rätt *justerad*.

Probens kapacitans kan "trimmas" genom att man "vrider" på en skruv på probskaftet.

Probens impedans?

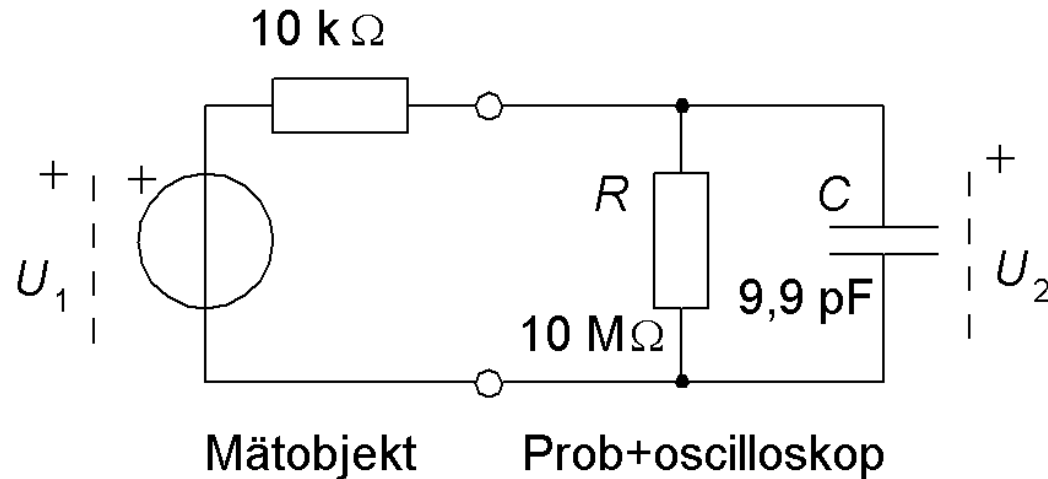

Hur går strömmen mellan resistorerna och kondensatorerna? Det kan *inte* gå någon sådan ström! Vi vet att U_1 och U_2 är i fas, en ström mellan kondensatorerna och resistorerna skulle leda till att U_2 fasvrids.

Probens kapacitans och resistans kan därför beräknas *utan* att ta med anslutningen mellan R och C (mycket enklare beräkning).

$$R = R_1 + R_2 = 9 + 1 = 10 \text{ M}\Omega \quad C = \frac{C_1 \cdot C_2}{C_1 + C_2} = \frac{11 \cdot 100}{11 + 100} \cdot 10^{-12} = 9,9 \text{ pF}$$

Mätning med dämp-proben

Mätobjektet belastas nu med en 10 pF kapacitans i stället för som tidigare med 100 pF .

10 ggr högre mätfrekvens kan nu återges.

Dämpningen av signalen 10 ggr kan kompenseras med att man väljer 10 ggr högre förstärkning – utom på oscilloskopets känsligaste mätområde, då finns ju inget "ändå känsligare" område att ta till!

- **Ställ alltid in probens dämpningsfaktor på oscilloskopet så att dina mätvärden blir korrekta!**

Aktiv prob

En **aktiv prob** innehåller en *miniatyrförstärkare* som byggs in i prob-spetsen.

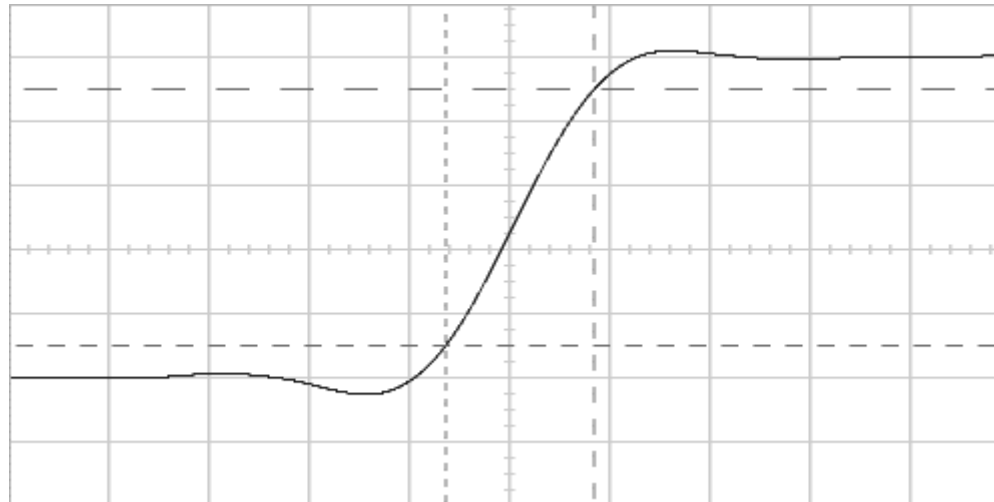
Med en sådan har man möjlighet att utnyttja oscilloskopets bandbredd "fullt ut" *utan* att behöva "offra" oscilloskopets känsligaste område.

William Sandqvist william@kth.se

(Mätning av oscilloskopets stigtid)

RiseTime

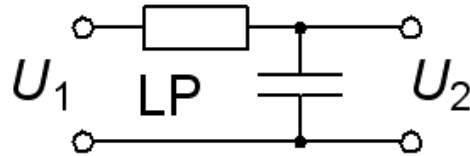

Ställ in oscilloskopet på det *snabbaste* svepet och studera en fyrkantvåg med hög frekvens från en signalgenerator (signalgeneratoren måste ha bättre stigtid än oscilloskopet). Stigtiden definieras som *tiden* mellan 10% - 90% av pulsamplituden. Speciell mätfunktion **RiseTime** finns för detta.

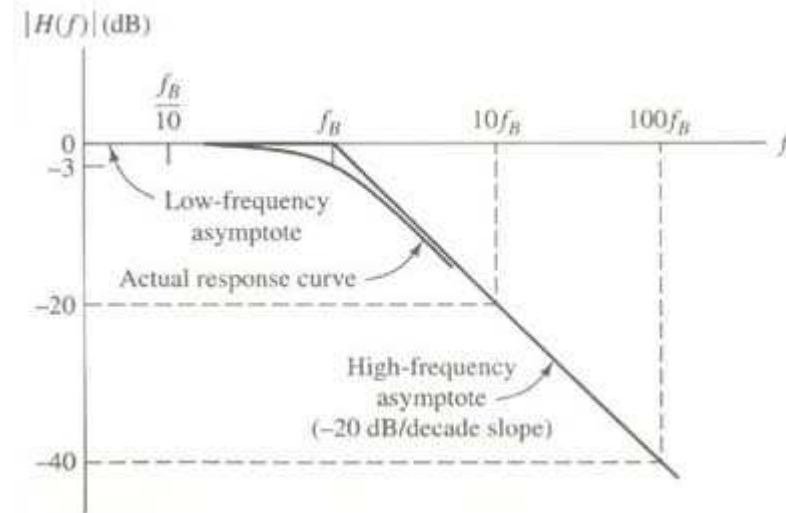
Oscilloskopets bandbredd och stigtid

Ett DC-kopplat Oscilloskop är ett

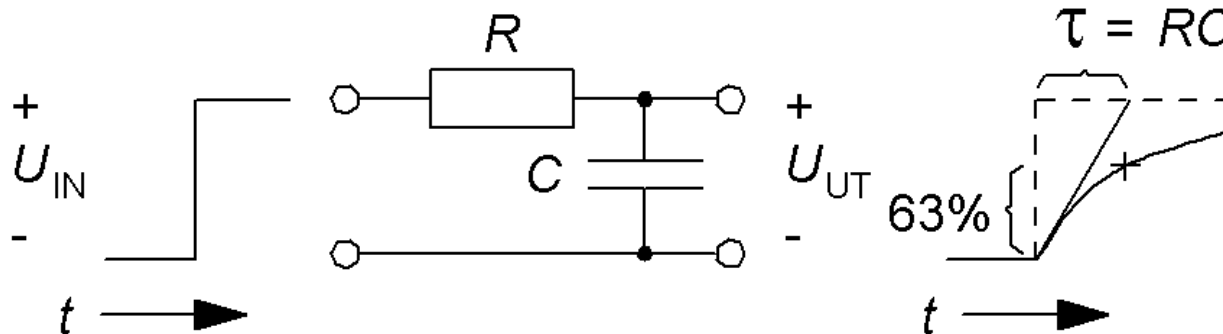
- LP-filter med en övre gränshfrekvens.

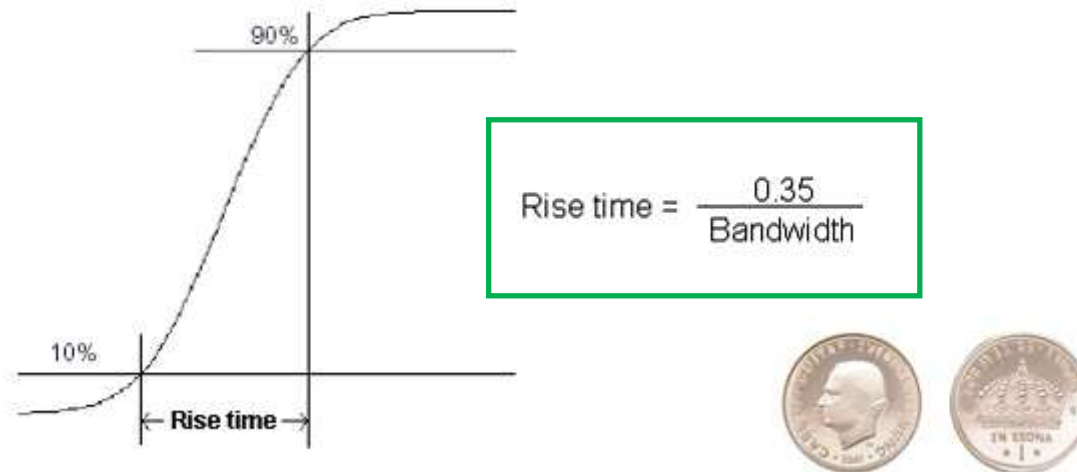
$$\omega_G = \frac{1}{RC} \quad BW[\text{Hz}] \approx \frac{1}{2\pi RC}$$

- Lågpassfiltret har en "tillslagstransient".

Två sidor av samma mynt

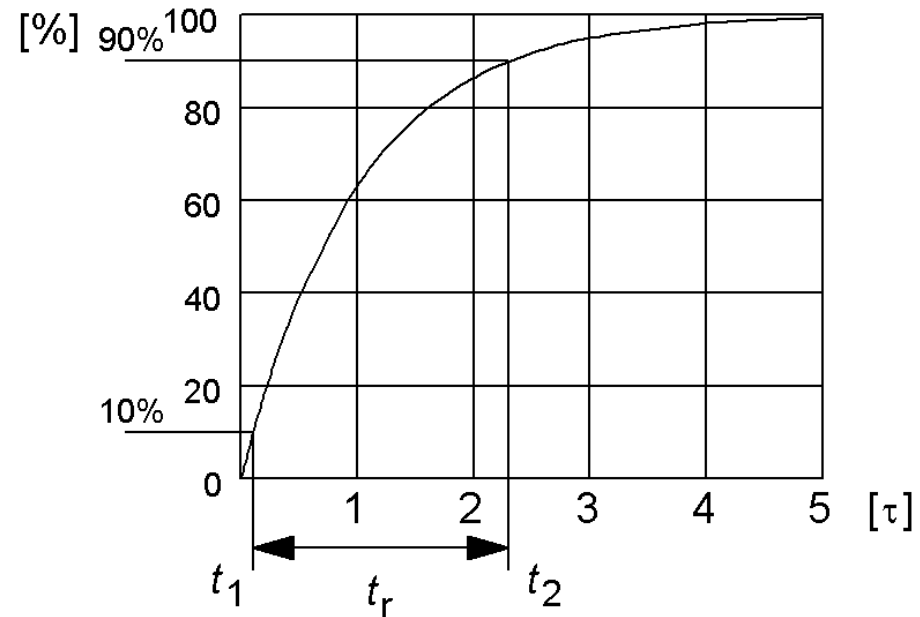
Ett oscilloskops **stigtid** och **bandbredd** hör ihop som sidorna på ett mynt. Produkten av *stigtid* och *bandbredd* är = **0,35** *Varför blir det så?*

Stigtid och bandbredd

$$\begin{aligned}t_r &= \tau \cdot \ln \frac{\text{"hela"}}{\text{"resten"}} = \\ &= \tau \cdot \ln \frac{100-10}{100-90} = \\ &= \tau \cdot \ln 9\end{aligned}$$

$$BW = \frac{1}{2\pi RC} \quad \tau = RC$$

$$\Rightarrow t_r \cdot BW = \frac{\ln 9}{2\pi} \approx 0,35$$

William Sandqvist william@kth.se